

Przegląd Wileński

Adres Redakcji i Administracji: Zawalna 3, m. 7.
№ skrzynki poczt. 52.

pismo codzienne.

Redaktor przyjmuje codziennie, prócz świąt i niedziel od godz. 12 do 2 po poł.

Warunki prenumeraty z przesyłką lub odnoszeniem do domu:

Rocznie 5 rb., półrocznie 2 rb. 50 kop., kwartalnie 1 rb. 25 kop., miesięcznie 50 kop.

Ceny ogłoszeń:

Na 1-j stronie 30 kop.; na 4-j po 15 kop. od wiersza. Nekrologi po 40 kop. Ogłoszenia drobne za każdy wyraz 3 kop.

Cena numeru pojedynczego 2 kop., na kolei 3 kop.

Zwrot w liberalizmie rosyjskim.

Z chwilą, gdy społeczeństwo rosyjskie wzięło udział istotny w działalności prawodawczej, ujawniło się, że poczucie państwowe i nacjonalistyczne tkwi także mocno w duszach Rosjan liberalnych, lub radykalnych.

Jednym z wybitniejszych przedstawicieli tego prądu jest p. Piotr Struwe, którego artykuły narobiły sporo hałasu w ostatnich paru tygodniach.

Już na długo przed obecną wojną, p. Struwe dowodził, że nie tylko rząd, ale i społeczeństwo rosyjskie nie może zapatrywać się obojętnie na tendencję wytworzenia odrębnej narodowości ukraińskiej, czy małopolskiej i bronił myśli, że język rosyjski powinien zostać językiem wspólnym („obszczeruskim“) dla Rosjan-wielkorusów i dla małopolskich, czy też ukraińców. Wypadki ostatnie sprawę tę uczyniły aktualną.

P. Struwe — w „Birżew. Wied.“ — utrzymuje, że idea „dzielnicowej odrębności plemienia małopolskiego“ przetrwała się w ideę „narodowej samoistności narodu małopolskiego“ w Galicji, z powodu jej odrębnego od Rosji bytowania, jako prowincji Austrii. Z chwilą jednak oderwania się Galicji od Austrii powinna też, zdaniem p. Struwego, upaść i ta „wyhodowana w Galicji poza warunkami życia rosyjskiego i rosyjskiej kultury forma ruchu małopolskiego (ukraińskiego), negującego język ogólnoroski i ogólnoroską kulturę“.

Fakt, że literacki język rosyjski powstał jedynie z języka wielkoruskiego nie ma, zdaniem autora, ważnego znaczenia; tak samo tworzyły się języki: grecki z okresu hellenistycznego i dzisiejszy literacki niemiecki, co nie przeszkadzało im być językami ogólnonarodowymi swojej epoki.

P. Struwe nie uznaje, żeby jego poglądy na te sprawy stały w sprzeczności i zasadami liberalizmu. Sądzi on tylko, że rosyjski liberalizm będzie zawsze skazany na niemoc, dopóki nie poczuje się właśnie rosyjskim, nacjonalnym. Autor zwraca dalej uwagę na fakt, że zasada narodowa przenika obecnie nawet socjalizm. Unarodowienie liberalizmu jest koniecznością historyczną. Liberalizm w Rosji powinien nie tylko faktycznie, ale świadomie opierać się na rosyjskim żywiole narodowym, zasada narodowa nie powinna być monopolem żywiołów pracowniczych.

„Zapewne, pisze p. Struwe, wielu inteligentów rosyjskich przed wojną uważało za ideał ustroju państwowego bez-

narodową Austrię. Wojna wszelako ujawniła z uderzającą wyrazistością słabość austriackiego organizmu, pozbawionego narodowego ducha, kierowniczej, jednoczącej tworzącej woli narodowej. Nigdy nie byłem zwolennikiem austriackiej drogi rozwoju — muszę jednak przyznać, że nie przypuszczałem, by wewnętrzna słabość państwa Austrii doszła do stopnia, jaki się okazał i który określa się brakiem prawdziwej woli narodowej. Wielu może zrozumiało dopiero podczas wojny 1914 roku, że Rosja jest silną, jako państwo narodowe.

To odczuwanie Rosji, jako państwa narodowego, jest prawdą nacjonalizmu, jako zasady politycznej.

Rosja jest imperjum z jądrem narodowym (rosyjskim), bezsprzecznie produkującym. Rosja nie jest tylko państwem narodowym w rodzaju Francji lub Niemiec, lecz właśnie imperjum narodowe.

Narodowość rosyjska w tym narodowym imperjum jest żywiołem nie tylko produkującym, ale i cementującym, jest ośrodkiem woli“.

Artykuły p. Struwego wywołały — jak wspomniano wyżej — ożywioną polemikę, w której poglądy jego nazwano nacjonal-liberalizmem.

I słusznie. Mylą się jednak przeciwnicy p. Struwego — liberałowie mniej lub więcej ortodoksalni — jakoby głos jego był zjawiskiem przypadkowym i przemijającym. Przeciwnie. Rosja dojrzała dziś do posiadania znanego już w całej Europie nacjonal-liberalizmu, który niewątpliwie dalej rozwijać się będzie.

„Tradycyjne aprobowanie przez liberalizm rosyjski wszystkich żądań kulturalno-narodowego samookreślenia“ — wkrótce już przejdzie do historii.

Informacje i pogłoski.

Prawodawstwo społeczne.

Na ostatniem posiedzeniu Rady Ubezpieczeniowej (organu, ogniskującego wszystkie sprawy, dotyczące ubezpieczenia robotników w państwie rosyjskim) podniesiono, między innymi, ciekawą kwestję, jaki wpływ wywiera wojna obecna na urzeczywistnienie prawodawstwa społecznego. Stwierdzono, że nowe kasy chorych są zakładane w dalszym ciągu, że organizują się, tow. ubezpieczeń robotników od wypadków itd.

Jedynie w Królestwie Polskim sprawa organizacji zarówno kas chorych, jak tow. wzajemnych ubezpieczeń od

nieszczęśliwych wypadków, wobec nieczynności przeważającej ilości fabryk, nie posunęła się naprzód od chwili wybuchu wojny.

Kronika miejscowa.

— **Kwesta wczorajsza** szła naogół nader ospale. Fatalna pogoda, wadliwe rozmieszczenie kwestarzy, skupionych na niektórych tylko ulicach, a przede wszystkim brak znaczka — wszystko to wpływało na słabą skuteczność kwesty.

— **Sprawa stworzenia nowych gałęzi przemysłu.** (O). Dnia 9 (22) stycznia odbędzie się drugie zgromadzenie członków wileńskiego oddziału Cesarskiego towarzystwa technicznego w sprawie stworzenia nowych gałęzi przemysłu i dźwignięcia istniejących. Celem wszechstronnego zbadania poruszonych spraw, na tem zgromadzeniu ma być powołana specjalna komisja. Program działalności, zaprojektowanej komisji ma polegać na następującem: 1) zebranie materiałów w kwestji przywożonych towarów z innych państw (przeważnie z Niemiec i Austrii); 2) zbadanie, jakie wytwory przemysłu cudzoziemskiego, importowane do Rosji, mogą być zastąpione przez produkcję krajową, lub też mogłyby być sprowadzane z innych krajów, z pominięciem Niemiec i Austrii; 3) wyszukanie sposobów dla stworzenia własnych nowych gałęzi przemysłu i dźwignięcia już istniejących, z uwzględnieniem przedewszystkiem potrzeb, wywołanych przez wojnę; 4) ustawiczne dążenie do wyzwolenia się ekonomicznego z pod zależności od przemysłu obcego.

— **Wykup patentów przemysłowych.** (W1). Wobec terminu wykupywania świadectw handlowych i przemysłowych na rok 1915, daje się stwierdzić zmniejszenie o połowę liczby zapotrzebowań na osobiste świadectwa kupiecko-stanowe. Zjawisko to tłumaczy fakt, iż w dużej części świadectwa te brane są, jako ułatwiający wyjazd za granicę. Co się tyczy patentów handlowych, to zmniejszył się tylko popyt w dziale restauracyjnym.

— **Zapytanie.** (W1). Gubernjalny komitet dyspozycyjny zwrócił się do zarządu miejskiego z zapytaniem, w jakim stopniu wojna odbiła się na handlu drzewem, a zwłaszcza czy nie wniosła utrudnień do przewozu drzewa.

— **Za zamach.** (Z). W izbie sądowej z udziałem przedstawicieli stanów będzie rozpatrywana sprawa Grzegorza Apecko, oskarżonego o zamach na życie stójkowego polleji białostockiej.

Z Królestwa.

× **Dowóz towarów końmi.** Wskutek nieprzyjemności ładunków do Warszawy, kupcy wpadli na pomysł wyprawiania towarów do którejkolwiek ze stacji, leżących w pobliżu Warszawy, stąd zaś ekspedując je końmi.

× **Przy nabywaniu koksu.** Magistrat warszawski, wszedłszy w posiadanie gazowni Tow. Desauskiego, wydał następujące rozporządzenie: Odtąd, kto chce nabywać koks, winien podać prośbę w języku urzędowym na imię prezydenta miasta z dwiema markami stempłowi po rb. 1 każda, przyczem musi wymienić, do czego mu ten koks potrzebny i mieć na to usprawiedliwiające dowody.

× **Zarekwirowany fornał.** Pewnemu obywatelowi ziemskiemu z okolic Sochaczewa zabrali Niemcy parę koni z wozem i fornałem. W tych dniach nadszedł od owego fornała list treści następującej: